

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. V. Vtrum Concupiscentia causset Involuntarium, aut diminuat
Voluntarium

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

prudenter judicetur habere consensum, quem manifestat, non contradicendo, etsi facile posset, & in causa tam ardua deberet contradicere, si non consentiret.

71. Differt autem hoc Voluntarium Interpretativum à Voluntario formali, quod non procedat à Voluntate alterius tanquam ab actu imperante, sed solum tanquam ab objecto movente voluntatem interpretantis.

Voluntarium Interpretativum, licet quandoque sufficiat ad hoc, ut interpretantis actus honestus sit, etiam si defacto non existerit in altero hujusmodi voluntas, qualem quis interpretabatur adesse, in illis tamen casibus, in quibus valor actus dependet à voluntate alterius, non sufficit ejusmodi interpretatio, sed debet consensus revera existisse, & exterius ex aliquo signo colligi: v. g. ad contrahendum matrimonium nomine alterius, ad audiendas confessiones ex Jurisdictione ab alio concessa. Ratio discriminis hæc mihi esse videtur. Quando requiritur consensus Superioris præcisè ad honestandum actum subditi, v. g. ad vtendum libro, pro tali, inquam, casu sufficere potest voluntas conditionatè existura, quia spectando finem, propter quem ad hujusmodi actuum honestatem voluntas Superioris principaliter requiritur, & instituta est ejusdem potestas ad honestandos vel inhonestandos actus subditi, adhuc potest ille finis sufficienter obtineri, etiam si sufficiat voluntas interpretativa existura, si interrogaretur; nam potissima ratio instituendæ potestatis gubernativæ jam descriptæ erat, ut voluntas Superioris esset norma & regula actionum subditi, ut recto ordine fierent pleraque, qualiter non fierent, si singuli proprio judicio regerentur. Atqui quando subditus prudenter judicat, Superiorem consensurum, si interrogaretur, jam non suo se judicio ultimatè regit, sed pro norma attendit voluntatem Superioris, quam si putaret fore adversam suæ voluntati, illi se accommodaret. Immo, cum casus frequenter occurrant, quibus Superior opportunè conveniri non possit, & consuli, neque tamen interea sine incommodo possit actio differri, donec consensus haberi possit, expediebat esse licitum subdito, interpretari voluntatem Superioris.

72. Econtrario verò, quando voluntas alterius requiritur ad validandum actum, tunc requiritur voluntas, quæ aliquando existerit, saltem juris fictione, aliquo modo influens in actum, qui debet inde validari. Ratio est, quia debet alteri suo nomine operanti conferri habilitas ad talem actum celebrandum; & sic voluntas alterius non est mera norma & regula, sed est causa potestatis & virtutis in altero ad agendum aliquid, ita, ut perinde sit, ac si alter ipse egisset, & per consequens alter inde non minus obligetur, quam si ipse actum fecisset. Quid ergo mirum est, si in his casibus requiratur existentia consensus, vel de præfenti, vel de præterito?

73. Objicies. Qui alterius negotia gerit, altero penitus ignaro, nec mandante, facit actus validos: item, qui utitur occultâ compensatione, transfert dominium in se validè, & tamen sine consensu alterius: denique famulus potest quandoque pecuniam domini in suam utilitatem convertere, & consequenter validè alienare, ex solo consensu domini conditionatè existuro, ut suprà dictum est: ergo regula tradita non est universalis.

74. Respondetur ad singula. Ad primum, illum, qui est negotiorum gestor, prout juridicè differt à mandatorio expresse, plerosque contractus suo proprio nomine celebrare, & per illos principaliter obligari: conceditur tamen illi à Jure actio negotiorum gestorum, quæ convenire potest illum, cujus negotium utiliter gessit, & quæ petit, ut se indemnem servet. Quodsi aliquos contractus facit alterius nomine, tunc voluntas ignorantis suppletur à voluntate Magistratus, quæ approbavit leges de negotijs alterius nomine gestis, quod ipsum multoties contingit in tutore contrahente nomine pupilli.

75. Ad secundum & tertium respondeo cum Card. de Lugo, in illis casibus sufficere, quod dominus non sit rationabiliter invitatus: hoc enim posito, nulla adest voluntas rationabiliter repugnans, & per consequens respectu talis applicationis particularis rei alienæ, censetur illa bona esse derelicta, & in nullius bonis, adeoque sunt primò occupantis, nempe illius, qui utitur occultâ compensatione, dispositione &c. sicut quando quis est in extrema necessitate constitutus, tunc bona alterius sunt sibi & possidenti communia, ut indigens possit ea sibi applicare, quantum opus est ad sublevandam præsentem necessitatem, quæ applicatione factâ, fit dominus; & per consequens potest deinde in alios quoque transferre dominium, non ex voluntate prioris domini, sed suâ propriâ.

CONTROVERSIA V.

Utrum Concupiscentia causset Involuntarium, aut diminuat Voluntarium.

76. Notandum 1. Concupiscentiam, de qua hic sermo, nempe passionem vehementem, residentem in parte sensitiva, & inclinatem ad amandum aliquod objectum, hanc, inquam, non esse plenè sub potestate nostra, quæ admodum est voluntas rationalis; hæc enim potest se vi libertatis inclinare in objectum aliquod, in cujus oppositum vehementi amore fertur: sic avarus potest se resolvere ad restituendum alienum ex honestate Justitiæ, non obstante vehementissimâ propensione ad divitias. Non ita, inquam, est semper in potestate nostra concupiscentia sensitiva, quod observavit Aristoteles 1. Eth. c. ult. Quemadmodum, inquit, resoluta con-

paris membra, si ad dexteram movere volueris, e contrario ad sinistram deferuntur, sic quoque in animis contingit, in contrarias enim partes incontinentium appetitiones feruntur. Colligitur hoc tum à paritate sensuum exteriorum, tum à multiplici experientia: concutiuntur enim quorundam obsectorum apprehensionibus homines, ceteroquin alienissimi à tali vitio: & quando quis recordatur medicamenti sumpti vel sumendi, sentit nauseam, quantumvis reluctetur, & sciat non esse jam præsentem potionem illam quam horret.

77. Notandum 2. Hanc Concupiscentiam inferre magnam vim parti superiori; sapè enim reluctante conscientia vincimur, ut amplectamur, quod voluntas simplici displicitià graviter abominatur. Ratio autem, cur Concupiscentia sapius prævaleat, est hæc, quia adeo tenaciter ferretur in objectum à sensu interno instar magni boni repræsentatum, ut si pars inferior jubeatur abstinere, causetur magnus dolor & molestia, impedibilis, etiamsi parti superiori efficaciter placeat oppositum. Mittunt, exempli causâ, parentes filium ad bellum spe promotionis, nihilominus cum valedicunt, multis lacrymis dolorem produunt, qui causatur ab appetitu inferiore, cui sensus internus repræsentat præsentiam & securitatem filij instar magni boni, quo vident se privati per dimissionem.

78. Notandum 3. Ex eo quòd dolor sit quid maxime inimicum naturæ, hinc esse, quòd minuat facultatem eligendi illud, cujus electio conjuncta est cum illo dolore. Et quidem hac diminutio libertatis, potest aliquando tanta esse, ut videatur tollere omnino libertatem, quod etiam leges civiles agnoscunt. Nam quando quis ex legitimis indicijis torture subiectus crimen confitetur, illa confessio non censetur esse plenè libera, sed coacta, adeoque necdum sufficiens probatio delicti, nisi reus post viginti quatuor horas confessionem confirmet, tunc enim videtur mora sufficiens intercurrisse, quâ potuerit se à vehementi doloris apprehensione liberare, & cum plena libertate confessionem retractare, si forte ad evitandos cruciatus fictè confessus esset.

79. Dices. Si dolor hujusmodi minuit libertatem, sequitur, actum heroicum virtutis, conjunctum cum tali dolore, fore minus liberum, adeoque minus meritum, quàm si sine hujusmodi dolore factus esset, v. g. si quis abstinere à voluptate, ad quam ex vehementi concupiscentia rapiebatur: consequens est absurdum, cum potius augeatur meritum. 80. Negando secundam sequelam: tunc enim solum diminutio libertatis minuit meritum, quando per illam minuitur difficultas eliciendi illum actum: si verò augeatur difficultas, tunc potius augeat meritum. Ex dictis

80. Inferitur, quòd Concupiscentia non semper minuat, immò quandoque augeat libertatem. Potest enim contingere, ut in objecto

repræsentetur ab intellectu bonum honestatis valde clarè, bonum verò oppositum tanquam exiguum, ac vix sufficiens ad movendum, quo casu modica esset libertas in prosecutione honestatis, quia propemodum esset necessitas; si tamen accedat concupiscentia magis inclinans in oppositum, jam redditur voluntas magis indifferens, adeoque magis libera. Nemo sanè videtur esse, qui non experiatur objecta quædam levissimè allicientia, dum sedatas habet passionibus, his verò concitatis, vehementer trahentia: ergo negari non potest, concupiscentiæ vim ita attemperari posse, ut libertatem modò minuat, modò augeat.

81. Quæritur autem hîc præcipuè, an Concupiscentia causet *Involuntarium secundum quid*; quando voluntas illud objectum simpliciter vult & amplectitur, sed non sine quadam notabili resistentiâ & renisû ejusdem voluntatis.

Prima sententia est Platonis, aliorumque apud Salas, item Petri de Lorca, Curielis, Martinez, apud Granadum: Concupiscentiam causare *Involuntarium secundum quid*, in casu quo cum renitentiâ voluntatis, & inefficaci quadam displicitiâ facimus aliquid ex concupiscentia, v. g. qui comedit carnes die vetito cum quadam tristitia de violato præcepto.

82. Secunda Sententia negat univèrsim, (secluso omni metu) Concupiscentiam causare *Involuntarium secundum quid*. Ita cum S. Thoma ceteri Theologi.

83. Dixi. *Secluso omni metu*. Nam ut benè notavit Card. Pallavicinus, mediante quodam metu, potest concupiscentia causare *Involuntarium secundum quid*: v. g. quando Concupiscentia ita circa bonum versatur, ut reflexè deprehendamus, nos sine gravi dolore animi non posse illo carere; & tunc si præcisè metu doloris incurrendi prosequimur objectum cum renitentiâ, concedi quidem potest intervenire *Involuntarium secundum quid*, sed hoc tribuendum potius est metui (de quo paulò post) quàm concupiscentiæ. Secluso itaque metu,

84. Dicendum est, Concupiscentiam non causare *Involuntarium secundum quid*. Probat Conclusio. Qui operatur ex concupiscentia, ita fertur in objectum, ut non obstantibus malis, quæ objectum secum trahit, & quæ displicent, malit objecto frui incurrendo simul illa mala quæ displicent, quàm permanere in pristino statu, quo caruit illo bono, & illis malis annexis: atqui hac ratione objectum non est illi specialiter *involuntarium secundum quid*: ergo concupiscentia non causat *involuntarium secundum quid*. Dixi; *specialiter*: nam generalem quandam *Involuntarietatem* non nego, neque authores secundæ sententiæ negarent, qualem cum Pallavicino & Esparza supra diximus inesse omni exercitio libero, quatenus semper inest objecto aliquid, quo possemus ab ejus prosecutione absterri: & fortassis authores primæ senten-

tia plus non voluerunt. Declaratur major propositio in exemplo jam supra allato. Parentes mittentes filium ad bellum spe promotionis, et si doleant de ejus absentia, & discessu, malunt tamen filium ire ad occasiones emergendi, & sic ejus absentiam tolerare, quam filium domi in pristino statu retinere: sic se habet, qui ex vehementi desiderio sanitatis sumit amaram medicinam: qui ex vehemendi passione vult sumere vindictam de inimico, aut obsecris amoribus indulgere, non obstantibus gravium incommodorum periculis, quæ se videri incursum. Minor verò probatur. Nam illud solum rectè dicitur Involuntarium secundum quid specialiter, & stricto modo, quod fit contra voluntatem præsentem, quæ quis veller manere in pristino statu, & carere tali operatione si posset, sed quia non potest, nisi incurrendo majus malum, quàm quod affert operatio, ideo ad evitandum majus malum operatur: tunc enim licet operatio sit simpliciter voluntaria, quia procedit à voluntate, & quidem liberà, est tamen aliquantulum involuntaria, quia est contra voluntatem quantum est ex se efficacem, & quæ detestatur aliquid simpliciter involuntarium, scilicet: esse positum in illis circumstantiis & angustijs, ut suum statum pristinum retinere non possit, etsi maxime veller. Hoc ergo requiritur ad Involuntarium secundum quid specialiter & strictè sumptum; & hoc non reperitur in eo, qui operatur præcisè ex concupiscentia, reperitur autem in eo qui operatur ex metu tum resistentia, ut seq. Contr. dicitur.

CONTROVERSIA VI.

Utrum Metus causset Involuntarium.

85. **M**etus potest dupliciter causare electionem alicujus rei. Primò ita, ut non interveniat aliud motivum, propter quod operemur etiam absente metu. Secundò ita ut simul interveniat & concurrat aliud motivum, prout fit, quando quis ad vitandam mortem comedit cibum, quem tamen etiam ob voluptatem sumit, item si quis & metu Gehennæ, & amore virtutis servat præcepta. In præsentī controversiā accipitur Metus in primo sensu.

86. Quæritur itaque 1. Utrum quæ fiunt ex metu, sint simpliciter Voluntaria, vel simpliciter Involuntaria. Advertendum est cum Suarez, terminum *simpliciter*, esse æquivocum, & varijs modis sumi. Primò pro eo, quod excludit omne contrarium; quo sensu dicitur Deus *simpliciter* perfectus, & perfectiones divinæ dicuntur esse perfectiones *simpliciter*, hoc est, nullam admittentes imperfectionem. Secundò sumitur pro eo, quod plus habet de vno contrariorum quàm de altero: sic dicitur arthiops esse simpliciter niger, quamvis secundum dentes sit albus. Tertiò sumitur pro eo, quod consideratur secun-

dum se, præcisè circumstantijs facientibus aliam denominationem: sic dicitur Materia prima *simpliciter* esse Ens incompletum, etiam tunc, quando est completa per formam. In præsentī sumitur secundo modo.

87. Dicendum 1. Omnis actio ex metu facta, est simpliciter voluntaria. Probat et definitione Voluntarij, quæ tota convenit actioni ex metu factæ; est enim à voluntate cum cognitione, ut supra declaratum est. Confirmatur. Nam quæ ex metu volumus, cum possumus nolle, hoc ipso magis volumus quàm nolumus.

88. Objic. 1. Aristoteles 3. *Eth. c. 1.* asserens ea quæ fiunt ex metu, non fieri sponte, hoc est, voluntariè simpliciter, sed simpliciter inviti. 2. Aristotelem accepisse *Voluntarium simpliciter* pro voluntario perfectò, excludente omnem involuntarietatem: item pro eo quod non supponit aliquid simpliciter involuntarium, ut supponit actio facta ex metu. pro quo

89. Objic. 2. Quando mercator metu naufragij projicit merces, tunc intervenit aliquid simpliciter Involuntarium, scilicet: esse contractum in eas angustias, & necessitatem disjunctionis, ut ex duobus malis vnum sit eligendum, scilicet vel jactura mercium, vel vita: ergo metus causat Involuntarium simpliciter. Nego consequentiam: hæc enim necessitas ad disjunctionem, non causatur à metu, sed à metu præsupponitur aliunde causata, & metus causat projectionem, quæ licet secundum se spectata sit mala, est tamen in his circumstantijs bona & utilis ad vitandum majus malum, & ut sic est voluntaria.

90. Quæritur 2. Utrum Metus causset saltem secundum quid Involuntarium. Affirmant Theologi communiter. quæ sententia vera quidem est in sensu quo à DD. asseritur, & considerando casus quibus conclusionem declarant: metaphysicè tamen rem examinando, cum distinctione procedendum est. Itaque

Notandum primò: Metum esse de aliquo malo imminente, nisi fiat aliqua actio quæ ex metu eligitur ad illud malum declinandum. Porro hæc imminetia illius mali, aliquando provenit & est instituta ab aliqua lege seu naturali, seu divina, seu humana, quæ nempe huiusmodi malum annectitur omissioni alicujus actionis in eum finem, ut metu illius mali homines inducantur ad huiusmodi actionem exercendam, & hoc ideo faciunt leges (vocanturque Pœnales) quia huiusmodi actionem tanquam valde promotivam felicitatis humanæ intendunt, quàm tamen raritis obtinerent, nisi homines metu pœnarum inducerentur. Sic lex naturalis & divina annectit peccato mortali pœnam æternam; intemperantiæ v.g. annectit brevitatē vitæ, sinistram valetudinem, &c. Lex humana annectit homicidio pœnam Rotæ, furto pœnam suspendij, & sic de alijs. Metus itaque proveniens ex tali malo, ver-